

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С П И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Излази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Ђилимарска школа у Пироту.

Све се више шири мисао међу Српкињама, да је веће добротворство научити кога радити и набавити му рада него делити милостињу. Милостиња се даје само кљасту, слепу, стару и болну, који не могу зарадити хлеб наш насушни; а за сваког другог је срамота тражити и грехота дати му милостињу, јер наше су прилике још увек такве свуда и по свим крајевима, где наш народ живи, да се може од рада живети. С тога сва наша женска удружења што се окупила у појединим местима с ове и с оне стране Саве и Дунава, долазе до уверења, да је боље и по народни напредак пробитачније, ако се постарају да народном подмлатку сиромашнијег дела спреме прилике да се просвети и по том упуту на пут зараде, те да временом не спадне на туђу помоћ и страну милост, него да је кадар сам себе, па после и своју породицу издржавати и даље васпитати. Сопствена заслуга и зарада најслађи је комад и најбољи чувар карактера и личне слободе. Данас је слободан и независан само онај човек и жена, који су кадри сами себе издржавати; а то је свакоме могуће, коме је год Бог здравља подарио. С

тога је позив и дужност сваког члана и сваког удружења у данашњим приликама, да свој нараштај спрема, навикава и упућује на рад и зараду. Рад је данас највећи украс за човека: он га оплемењује, оживљује, разведрава, крепи и снажи; а што је најважније, он је најбоља разбирка и најсигурнији лек за растеривање нервозног расположења, којим је данас обузето и наше друштво. Поред ових моралних пробитака доноси рад и материјалне тековине како појединцу, тако и друштву. Ма колико се ми упињали, да се као народ дигнемо и ослободимо туђинског притиска, не можемо ничим тако сигурно и тако брзо постићи, као радом и привредом. Само је онај народ велики, напредан и силан, који зна радити. То је лозинка сваког умног човека, сваког уређеног друштва, сваког мислећег народа. И не само да се радом морал диже и привредно напредује, него се њиме и штеди. Раден човек нема времена да троши; на то је доспешан само бадавација и нераден. Посао задржава човека од многих излишних трошкова и многих завиривања и задиркивања у туђе куће и послове из чега се рађају зависти,

сплетке и свађе. Рад све то потискује и одстрањује те заводи мир и задовољство у души и срцу појединог као и у друштву. Зато ћете наћи, да су радени и вредни људи најзадовољнији, најсрећнији и најпитомији. Стога је и нова школа на западу, поред науке, завела као васпитно средство и рад у својим не само женским него и мушким школама.

Тим мислима руковођена многа наша женска задруга отворила је у своме кругу поред милостињске дарожљивости, и раденичку школу за женски нараштај. Тим мислима напојено је и Женско Друштво у Београду, кад је поред ђачке трпезе, Дома Старица и других хуманих подухећа, отворило у свом месту „Пазар“ за распродају женских рукотворина и оних из своје раденичке школе, коју је разгранало на бели шав, сваковрсни вез, клепловање, ткање, кројење белог рубља и женских аљина; све установа, које дају женском подмлатку занимања и заслуге а тиме га чува од моралних изгреда, снажи га материјално и чини независним у друштвеном одношају.

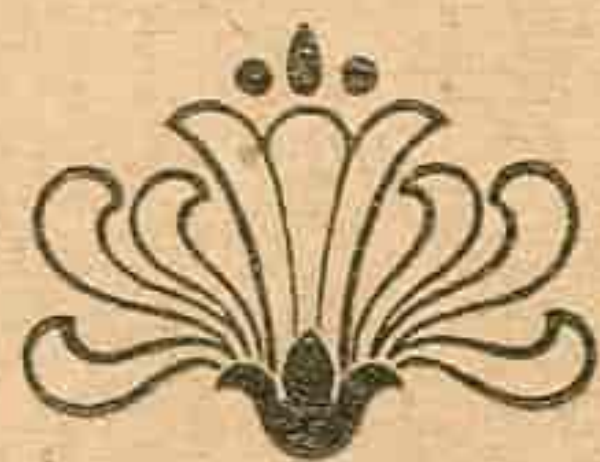
У најновије доба подигло је то друштво још једну сличну установу своме народу. Основало је у Пироту Ђилимарску Школу, колико да њома даде заслуге оном делу нашег народа, још више тога ради, да очува па и прошири ђилимарску народну индустрију, која се у том месту и његовој околини од векова затекла у женским рукама и којом је српски народ на париској, лондонској и другим светским изложбама стекао угледно место у међународној утакмици. Та ће школа помоћи, да се та народна индустрија одржи у рукама наших Српкиња и да се према духу времена прилагоди новом укусу, те стиче све

више пријатеља и купаца, јер данас народни производи више крче пута имену и слави народној него и сама књига; они су неми ал привлачнији страној публици. По њима се данас мери култура, јер само културан народ је уједно и раден народ. За то ми и поздрављамо тај нов подухват београдског Женског Друштва и ако буде, у што ми не сумњамо, у друштву и даље толико одушевљења, толико истрајности и пожртвовности, колико се данас показује у наших Београђанака, уверени смо, да ће установа напредовати, као што су и остала њена подухећа угледна.

Школа је отворена баш на дан рођења Високе Заштитнице друштвене Њеног Височанства Кнегиње Јелене, 23. октобра 1907. год. Тога дана осветила се школа пред заступницима свију месних политичких и просветних завода, подружине тамошњег женског друштва и многог грађанства обојег пола. При освећењу том изговорио је прота пиротски, г. Михаило Недић, леп и научан говор а г-ђа Милка Миловановићка, председница београдског Женског Друштва поздравила је госте усрдном топлином, а по том их заједно са гостима из подружине понудила малом закуском.

У вече тога дана приредила је пиротска подружина леп концерат с игранком, чиме је и та светковина довршена.

За управитеља те ђилимарске школе примио се г. Никола Ракић, гимназијски управитељ из Пирота. У школу је већ смештено неколико разбоја, на којима ће отпочети радити ученице. За први мах уписало се у ту школу 7 ученица, а сад се једнако распитују и траже да се упишу и друге.

ИЗ МАЈЧИНИХ СУЗА.

I.

На брдашце дођох
Гледам тамо, амо,
Што тражимо срце
То ми само знамо.

Тамо, тамо је ли?
Тамо су се скрили,
За оним брдашцем
Наши драги, мили.

Тамо, тамо гђе се
Вјечни санак снови,
Тамо они снију
Хладни гроб их скриво.

Па кад ништ' не могу,
Са брдашца мога
Ја им шаљем уздах
Срца рањенога.

Уздах зраком дршће
И тамо одлеће:
»Из мајчина срца
Нестати вас неће!«

II.

Зар је збиља тако било:
Ах, та ја сам само снила
Да у неком перивоју
У некој сам башчи била.

Дивна башча, башча рајска
А ја шећем по том рају
Па се дивим тој красоти
Том цвијећу, томе сјају.

Блиста сјајак као кристал
Па заноси моје очи,
Па ми некуд поглед води,
А нога ми сама крочи.

За тим сјајем бисер росе —
Крочила сам, па сам стала
Крај четири цвијетка мала,
На којем је роса сјала...

Па се дивим томе сјају

Карловац Горњи.

Нагледаг' се дост' не мого,
Што ли боже на том цвијећу
Има росе тако много?

О, па зашто ово цвијеће
Тако воли срце моје?
Ваљда зато, јер најљепше
Њега ресе росне боје.

Ја на чисто бит не могох
Откуд ово цвијеће мило
Од свег другог највише се
У мом срцу засадило?

Замириса цвијеће мило,
Затрепета роса бистра,
Одговор је био мени
Мога ока суза чиста.

Суза моја помјеша се
Са росицом цвијећа тога —
Затрепташе а са цвијећа
Мирис пусти гласа свога:

»Ми смо цвијеће с твога срца,
Што нас рука судбе узе,
А росица, што нас реси.
То су мајко твоје сузе“.

III.

Више пута на час само
Заборавим јаде своје.
Туга, жалост, уздисаји
На час само мирни стоје.

И тај часак брзо прође,
Пожури ме туга моја:
»Не оклевај, већ се сјети,
Ђе је она радост твоја!“

Често у час заборава
Не знам јел' то кад и било.
Или се то радовање
Мени тужној само снило.

Али туга, што ми срцу
Нове боли вјечно спрема,
Свједочи ми, да су били,
А сад више да их нема.

Софија Пиљуга-Иванчевић.

СУЗА МИЛОСРЂА.

ПОСВЕЋЕНО ГЂИ ЈЕЛИСАВЕТИ БОРОТА ПРЕДСЕДНИЦИ „ДОГБР. ЗАДР. СРП. У ЗАГРЕБУ“

Са висине неба плавог,
Из рајскије својих двора,
Кад год анђео милосрђа
Погле'о би одозгора,
И спазио тешке муке,
У које је свјет запао —
Срце би га заболило
Он би горко заплакао.
И Господ га плакат виђе,
Па му рече једном благо:
Док анђели други поју,
Ти ми плачеш, чедо драго, —
Реци зашто? А анђео милосрђа
Приђе тихо божјој руци:
„О, Господе опрости ми!
Ал' на тешкој ја сам муци. —
Ти ми даде срце ово. —
Па кад поглед бацим доли;
Плакат морам, — јер ме страшно
Срце ово боли, боли.
Људи доље са животом
Муче муке свакојаке.
Доклен овђе ми у рају
Уживамо сласти сваке“. —

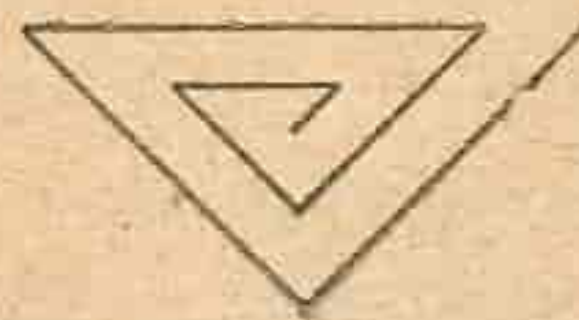
Осмјехну се творац свјета
Па му рече: чедо мило,
Да је земља рају равна
Тад ни раја не би било. —
Шта је патња земље? Ништа?
Један тренут само траје. —
Са животом она с' роди,
Са животом и нестаје. —
И ко дјелом за живота —
Посред муке, патње, ваја,
Иде путем божје правде;
Тога чека вјечност раја. —
Ал ја нећу да ти кратим,
Ја прозирем жеље твоје,
Тебе срце вуче доље, —
Е, па сићи, чедо, моје...
И анђео сав радостан
Полетио земљи доли
Да с' љубави срца свога
Свуда лијечи људске боли. —
Брзо сиђе, ал тек што је

Он на земљу ногом стао;
Анђеоско ј' рухо чисто
Земљи каљ му опрљао
И анђео плакат стаде,
Плакао је болно, тијо,
Плакао је дуго, дуго,
И нико га не спазио.

И ко спази иде даље
Нит с' осврће нит застаје
Сам јадује па још зашто
Да за туђа пита ваје. —
Само једна добра жена
Мила ока, блага лика,
Куд год стиже милост носи,
Анђеоска права слика.
Чим анђелске сузе спази
Брзим ходом приђе ближе
И с љубави материнском
На крило га своје диже.
»Зашто плачеш, чедо, мило,
Какова те туга мори?
Могу ли ти што помоћи?
Хоћу радо, само збори«. —
Анђео ју и не гледећ
Каза рухо упрљано
И тек што би оком трено
Већ одјело све опрано. —

Опраше га чисте сузе
Из очију добре жене. —
А из душе њене чу се:
Глас Господа; Ево, мене!
Ево мене ту и свуда
Ко што видиш чедо моје;
Господ никад не оставља
У невољи дјеце своје.
Ко на небу тако ј' исто
И на земљи моје мјесто
И у свакој доброј души
Мој је престо. —
Ти се врати дому своме
Да не прљаш рухо своје!
А на земљи свуд нек 'ваке
Сузе врше дјело твоје!...

Милица.

Одликовање г-ђе Савке Суботићке.

Наша заслужна старица, г-ђа Савка Суботићка стиче све више признања не само у кругу нашег народа, него и у најодличнијим круговима западних културних крајева. Скорим је добила писмо наше Добротворне Задруге Српкиња у Сан-Франциско у Америци, којом су је одликовали за своју почасну чланицу, а примила је и два писма од страних народа: једно из Париза, а друго из Лондона. Првим и другим се тражи слика г-ђе С. Суботићке за њихове листове. Са њихове тошине, важности и значаја културног доносимо их у нашем листу, да и наш свет сазна, колико се цени ова заслужна Српкиња међу оним народима, који данас ведре и облаче судбином Европе.

I.

Сан Франциско, 16. децембра 1907.

Високоштованој госпођи

Г-ђи Савки Ј. Суботићка.

Славна Српкињо!

Национална свијест међу нашем мушком страном у овој туђини може се с правом рећи, да се је од неколико година знатно развијала. Свијешћу том руковођени, наши мушки, увјек су се својски одазивали, кад се од њих тражило да помогну српску ствар, било у овој новој им постојбини, или на огњиштима им. Њихове су заслуге велике, кад се узму у обзир околности, у којима се Србин у Америци налази. Дошао је за кором хљеба, коју само с тешким трудом овђе добива, али му аманети дједова не слазе с ума, него их вјерно испуњава.

Дакле, цијело признање за очување имена нашег на овој страни Океана, припада нашим мушкима. Што год било, да је Српкиња учињела за добро и корист свога народа у приватном животу, — на пољу јавног рада, уз Србина, она се није нигђе видјела. Али зора културе почела је свићати и међу наше овамошње Српкиње, те дала маха љубави и вољи, да кренемо стазом, која води пољу јавног рада.

Славна Госпођо! Ево три године, од како Српкиње у овоме граду основаше своју Добр. Задругу

Српкиња, којој је задатак чувати српски језик и лијепе обичаје српске међу овамошњим нашим народом, које му као ниђе друго пријете таласи туђинштине.

Сада послјере трогодишњег нашег успјешног рада шаљемо Вам ми ниже потписане у име чланица те Добротворне Задруге Српкиња наше срдечно поздравље и изјављујемо Вам наше вечито признање за сва добра и корисна дјела, која сте за српски народ учињели. Сматрајући Вас мајком културе српског женског свијета, ми Вама дугујемо хвалу, што нашу задругу имамо. Благотворни зраци Ваше науке и до нас су у овој туђини допрли и освијетлили многи мрачни кутић у срцима нам и намети.

Да би што боље освједочили љубав и почитање, које насрама Вас гајимо, узимамо слободу замолити Вас, да нас удостојите части, наше Задруге *почасном* чланицом назвати Вас.

Обећавајући, да ћемо се такове части настојати достојно показати, остајемо

љубећи Вам руке.

У име Добр. Задр. Српк. у Сан Франциску

Словинка Шимрак   Олга С. Зеновић
председница.   тајник.

II.

Госпођо!

У намери да издам један чланак са илустрацијама у књизи „Пантеон женског добротворства“ и желећи да имам част и Вас видети у тој славној галерији, слободан сам замолити, да имате доброту послати ми Вашу слику да је ставим поред других женских великана, које се баве великим добрим делима. Српски посланик г-дин *Веснић*, на кога сам се обратио ради извештаја, рекао ми је, да сте Ви на челу добротворним друштвима и разним женским установама.

У нади да ми ову молбу не ћете одбити, молим да примите израз мога одличног поштовања.

Robert Eude.

Париз, 51. Rue St. George.

NB. Робер Ед је библиотекар вароши Париза, обратио се на посланства свију

народа, да га обавесте о раду њихових женскиња, које су се одликовале на пољу добротинства и других одличних радова.

Ш.

Лондон, 30. маја 1907.

Госпођо,

Вашу адресу сам добила у српском посланству.

Како пишем неколико чланака о црвеном крсту за конференцију црвенога крста, која ће се држати овде у Лондону, рада сам, да у тим чланцима донесем нешто и о црвеном крсту у Србији.

Молим Вас имајте доброту да ми јавите колико је госпођа уписано у црвени крст? Ако има годишњих извештаја и на француском језику молим Вас, да ми их пошаљете.

Бисте ли били тако љубазни, да ми пошаљете

те кратку биографију Вашу и Вашег сина оператера, јер ми је познато, да сте се обоје заузимали за покрет црвенога крста.

Здраво бисте ми помогли, кад би ми могли набавити неколико података из живота гђе Милке Вуловићке.

Како ће моји чланци бити са илустрацијама, то Вас молим, да ми пошаљете Вашу фотографију, фотографију Вашег сина оператера и, ако је могуће, слику гђе Вуловићке.

Ако имате какву Вашу слику са одличијима црвенога крста, ојда молим да ми пошаљете ту слику.

Слике ћу Вам вратити.

С одличним поштовањем

(Mrs) M. H. Morrison.

НВ. Гђа М. Х. Морисон је позната енглеска журналисткиња.

Б Е К Р И Ј А

— ПО АБРАЊИЈУ. —

Свирац свира, песму вије
Уз клицање момчадије,
Крај цуре се момак свио,
Мислиш, сад би полетио!

По буцаку пала тама,
Погле у њој старца сама,
Згурио се крај бокала
Под бременим тешких зала.

»Свет је овај чудна стока,
»Легло јада и порока, —
»Бар кад пијем, јад ме мине
»И топим се од милине.

»Да, кад пијем, нек' се пије
»Не замер'те, грех то није.
»Још кад вино не бих пио
»До века бих сузе лио...

»Некада сам ја у боју
»Проливао крвцу своју;
»Ранили ми руку, ногу
»Ништа зато, хвала Богу.

»Ал' на срцу носим рану
»До данас неизвидану;
»Имао сам, им'о драгу,
»Остави ме — оде к врагу...!

»Свирај свирче тихо, лако,
»Не би ли се сав исплак'о,
»Имао сам — али доста,
»Од тога ми ништ' не оста.

»Механџија, вино точи
»Нека пију жедне очи,
»А за друго бригу мани,
»Ево новци избројани.

»А кад задњи свану дани
»И смрт приспе на тенани,
»Зар да жалим — таман чуда —
»Не бих био така луда!

»Биће моја кондирина
»Пуна, пуна рујна вина;
»У небеса с њом ћу горе
»Па у рајске право дворе!

ШТА ЈЕ ПЕСМА?

Песма је израз здравља,
 Радости и севдаха;
 У песми Бог се јавља
 Човеку самртном:
 Песма је знак весеља,
 Без бола и уздаха,
 Песма је храм спасења —
 Лек срцу рањеном.

Нека се небо мрачи,
 Нека се свуд облачи;
 Нек' муња небо пара,
 Нек грми страшни гром;
 Нека се са свих страна
 Подиже бес вулкана,
 Нек дркти земља стара, —
 Нек тутњи под-а мнома!

Гаврани нека врани
 Крвава крила шире,
 И нека гракћу сами,
 Другар им нисам ја!
 Бог мене моћни брани;
 И звуци моје лире
 Светилник биће тамн:
 То нека сваки зна!

27. IX. 1906.

Ја мрзим мутне дане
 И очи уплакане, —
 Нашто плакати, ето,
 Када се мрети зна?...
 Па кад се мрети мора, —
 У пркос свих злотвора,
 Славићу дело свето:
 Певаћу песме ја!...

Амор је са Венером
 Нектара слатко пио,
 Када је само дивне
 Слушао песме пој;
 Бајазит с Оливером
 Да ли је срећан био:
 Када на златне гривне
 Падаше суза — зној?

Нећу да морим груди
 Невољом овог света,
 Што ће ми туга, људи,
 Ако ко Бога зна!...
 Док мило сунце сјаје,
 Док плови мирис цвета, —
 Док небо љубав даје:
 Певаћу песме ја.

Чед. М. Шљивић.

ДОПИСИ.

Турија. Други дан Божића приредила је туријска омладина забаву са дилетантском представом, а под управом и надзором г. Крсте Малеташког, учитеља. Приказали су „Свекрву“ и „Злу жену“.

Ово је већ други пут, да нам је омладина пружила прилике, да и ми овде у Турији, које вече са пуно лепа уживања проведемо. Омладина нам је показала, да се са лепом слогом и у Турији даде нешто племенито спровести. А да је и народ жељан лепе забаве, то се и овом приликом видело, јер дворана је била пуна народа. Сви су дошли да виде, шта је кадра њина омладина да спроведе. Сви су били задовољни и одушевљени игром младих дилетаната, који су као

нови дилетанти врло добро сваки своју улогу одиграли.

После дилетантске представе почела је весела младеж игрању, која је све до зоре трајала у највећем одушевљењу и расположењу. А ми старији гледајући уживали смо.

И материјални леп успех су постигли, јер на каси је пало 109 круна, а од чистог прихода одредили су, да се три добра ученика из школе г. К. Малеташког, награде са дечијим листом „Споменком“. Живела омладина!

М. Б. М. проф. С.

Загреб. (*Дар српском дјевојачком интернату*). Врло поштована и уважена Српкиња *гђа Паулина Матијевић*, потпредседница добротворне задруге Српкиња у Загребу, поклонила је велики комад баште (као мали парк) који лежи баш уз башту од купљене куће за интернат, која ће се на пролеће надозифивати. Пошто башта интернатска не би имала толико простора и хладовине за шетње и уживање питомица, то гђа Матијевићка видећи онај лепа парк, није имала мира, док га по скупе новце није купила и интернату поклонила. И тако наше питомице имаће у будуће, уз све остале удобности, и лепе хладовине, шетње и игре по чистом ваздуху, те могу до миле воље, уз мирис цвећа и цвркулт птица певачица, да се с њима у песми надмећу. — Диста лепшег и потребнијег дара него што га је са овим гђа Матијевић интернату учинила, не може се пожелити. Јер, шта је човеку боље од добра здравља, а здрављу од чиста и свежа ваздуха? Као што човек чезне за добрим здрављем а здравље за чистим ваздухом, тако и друштвени живот за људима племенита срца и узвишених идеја. За људима добрим, душевним, људима који умеју да његују најсветији осећај љубави према роду своме, који је Господ у срца људска усадио, да на сваком мјесту и у сваком дјелу моћ његову откривају. Али и тај свети и узвишени осећај може да дјелује и напредује само онда, ако се поред чисте и искрене љубави уз добру вољу и добре материјалне прилике још и свијест јака и пробужена... Само онда така осећај може да врши оно, што Бог хоће а људи требају. — Није доста само имати па давати, осећати па љубити. — Већ и кад дајеш, свјесно даји. И кад љубиш, свјесно љуби! Свијест људска то је божанска искра, која мора изнад свега да влада и царује. Гђе је свијест будна ту је будно и све остало чим је Господ човека изнад свих живих створења одликовао.

Може бити да ни један, тако мали народ, као што је наш српски, не може да се поноси с толиким бројем добротво-

ра као ми. И кад збројимо толике силне задужбине, које они себи за вечан спомен у народу оставише, ми имамо врло много. Али, да ли ми имамо све онолико и онако као што они желише и оставише? То је велико питање, које далеко засиже, и ми смо увјерени, да кад би ксја од наших добротвора устао из гроба па видео, ударио би се прстом по челу и рекао: зашто ја сам за живота нисам радио оно, што сам оставио другима да раде. Зашто оставих да мојим пметком потомци потомке подижу, а ја за живота, пустих свог најближег да пропада. Зашто бринући се за будућност напуштах садашњост. — Да, тако би многи добротвор и завештач рекао, кад би из гроба устао. Не би видео оне праве чисто народне користи, коју је завештавајући своје добро народу, желио. — Све је расијано, растргано, разривено.. Нема оног узајамног јаког стожера, око кога се све прикупља, који све покреће и свему живот даје.

Човек докле живи нека ради. Као што свако друго дјело, тако и дјело »добротинства« неко сам својом руком удари темељ а послје ће се већ лакше да доврши. По овом, и овако раде данас многи наши велики, имућни и признати људи. Тако радећи српски ће народ имати много више користи и напретка и муке и труда својих добротвора. Српски ће народ благосиљати као што ће благосиљати и све наше племените и добре Српкиње оснивачице срп. дјев. интерната у Загребу. Оне савише топло гнездо младим Српкињама, које се са свију страна овде по школама стекоше, оне материнским оком надзиру и бдију да развијени варошки трулеж и блато српски образ не окаља... То дјело Загребачких Српкиња дјело је српске свијести и љубави, и сваки свјестан Србин и Српкиња са захвалности сећаће се оних, које прве ударише темељ дјелу томе... Ал то дјело још није крају приведено. Треба још доста и крупних и ситних камичака докле буде готово. Но будна је српска свијест и топло је српско срце, и појавиће се за-

гребачком као и пештанском интернату други Лаза Дунђерски.

Добротворна Задруга Српкиња као и управа интерната и овим путем изриче госп. Паулини Матијевић своју најтоплију захвалност на племенитом дару њезином! Гђа Матијевић, слиједећи рад свога врлог супруга, — који је свему Српству познат не само као добротвор већ као и први покретач и раденик на пољу српске привреде и напретка, — и његов родољубиви покрет заталасао је и душу његове супруге и ми можемо рећи: Дај боже таки нам се хиљадиле!

Рајево село. (Светосавска Беседа).

Хај! што Србин још се држи крај свих зала, Пјесма га је одржала, њојзи хвала!

Ну не само пјесма већ и диван спомен — аманет св. Саве, помаже нам, да се држимо на висини своје свјести. Па тако ево и код нас у нашем скромном забитном мјесту, тако рећи на међи српских парохија у овом крају, пробудила се је српска свјест, те смо ми, хвала буди нашој срп. црквеној управи, достојним начином прославили српску славу, св. Саве.

На дан св. Саве, 14. јануара, у вече је приредила наша срп. цркв. управа прву српску беседу. Програм је био врло лепо

изведен на опће задовољство присутних гостију. Кад би их и више било — још би нам милије било! Ал сваки почетак је тежак! Материјални добитак није велик, али зато је наша српска свјест ојачала и ми смо ступили напред. Беседа је текла овим редом:

Пролог је о св. Сави одушевљено говорио госп. Л. Пешић из Гуње.

Ученици-це отпевале су „Ускликнимо“ врло складно и лепо.

Затим су следиле декламације извођене ученицама: св. Сава, Гусларева смрт, од Змаја Јована Јовановића, На Врачару од Л. Лазића. Деца су слободно, разговјетно на свеопће задовољство декламовала.

Позоришни комад: „Обичан човјек од Б. Нушића“ су наши вриједни дилетанти и дилетантнице, улажући велики труд, врло добро извели. Малена сам, — ту декламацију је врло лепо извела мала Десанка госп. Н. Жљивковића. И тако смо сви врло захваљни нашој вриједној срп. цркв. управи, за овај душевни ужитак, коју нам је пружила прва светосавска беседа.

Па кад само помислимо, мало нас је, ал' ево и ми можемо нешто у корист наше народне свести учинити — е онда смо пуни наде у још бољу будућност, у још бољи заједнички рад.

—ић.

УОЧИ НОВЕ ГОДИНЕ 1908.

(Председников поздрав Нове Године на селу Српске Читаонице у Новом Саду)

Господо и даме,
Прим'те молбу моју,
Па скрен'те и на ме
Мало пажњу своју:
Кроз прошлости кутка
Пукотину само
Овога тренутка
Тајне да гледамо!
Проширит' се ово
Наше село још ће —
Овај час нам дов'о
Ево нове гошће:
Баш сад ево к нама

По степеницама
У поноћи сама
Дође једна дама.
Радозналост веља
Још и мене мори,
А душа од жеља
Сва ми ево гори:
Ко ће бити само?
Да је сагледамо,
Да је саслушамо —
Да како дознамо!
На њојзи је бело
Од снега одело,

Те би баш поднело
За весело село;
Ал лице јој тама,
Нека слутња мори —
Зато нека сама
О себи нам збори!
—, Нисам гошћа ја вам,
Да се с вама гостим...
Ла се задржавам —
Дођох, да с' опростим.
А сад, ко сам, знајте —
Ево па читајте!
Гле, сад узе прави

Облик њено тело,
 Кад се с ње открави
 Одело јој бело:
 Смежурано лице,
 Наборано чело,
 Модре јој уснице,
 А око јој свело;
 Погурен јој етас је
 А издаје глас је:
 „Патила сам много,
 Зато изнемого’.
 Ево ми украсе
 Са свих страна глен’и,
 Па ћеш све ужасе
 Видети на мени...
 Ко све то посади,
 Томе свет досади!“
 И кад то њусти,
 А њојзи из усти
 Лопте разне боје
 Летнуше куд које.
 Мишљах: то нам деци,
 За играчке нуди —
 Питам! „Шта је? Реци!“
 Она рече: „Буди!
 Обећања лепа
 То су лањска разна.
 И тад једну шчепа —
 Она пуче: празна.
 Низ грло јој тада
 Поглед мој, где, пада —
 И на груди ми се
 Навалише бриге —
 О врату јој висе
 Све неке вериге,
 Па кључеве грдне
 О појасу плаве:
 „Те немилосрдне
 Што ли су ти справе?“
 „То поносне Босне
 Украси су нови.
 А мене се косне:
 „Па то су окови!“
 „Али ни бриге те —
 Тамо ће да сване;
 У то веруј, дете:
 Пуне су хапсане --
 А то ланце мрви!?
 Ал јунак још врви,
 Ту ми рука трже
 Лопте разне боје:
 Да не сними брже
 Обећање своје.
 У лице јој гледну’ —
 Она се ђсмѣну,
 То разведри ледну
 Мрачну слику њену.
 Ал језа ми страве
 Кроз жиле прострује,
 Кад јој око главе
 Видех пласму гуја,

Што уместо власи
 Затиљак јој краси;
 Врх тог место сплета
 Од мирисног ђула
 Попела се клета
 Цела Гелекула,
 Да јој кити теме
 Место дијадеме.
 Ту од змијског једа
 Млаз за млазом лије —
 „Реци, жено, беда
 Каква те то бије!“
 „Из Старе Србије
 — Те старе трпије —
 То су ето дари,
 Јера тамо, боме,
 Тако господари
 Арнаутин, к томе
 Турци и Бугари:
 Свакој од нас време
 Гелекулу ставља
 Место дијадеме,
 Откако се справља
 И њој боља срећа
 Свакога пролећа —
 Мач и огањ сад јој темељ кроје...
 Гелекуле после ће да броје!
 А те гује по плећима мојим
 Одсвудасу — тоти добра стојим —
 Са Приморја, Црне Горе, Босне,
 Свуд су оне тровале пакосне:
 По Србији и братској Хрватској,
 Славонији, Бачкој и Банату —
 Јер свуд Срби живе у инату.
 Уз те ваше црне јаде старе
 Донесох вам још и црње даре:
 Америку, горку чемерику,
 Болештина и зараза доста,
 Потаманих више нег што ста!
 „Драга госпо, и нама једоста —
 Срећа, бесте још година проста,
 Те за један данак бар сте краћи,
 Иначе би све нас могли смаћи.
 Изволите, сад вас добро знам,
 Нисможељни већ да вас гледамо --
 Немојте нам растерати госте:
 Учините, као да одозте!
 А испало, које заплакало,
 Ни твог рода не дала нам згода!,
 Ал тек ова прека
 Што оде на врата,
 Ево њена сѣка,
 Ево њезин брата —
 Ова млада дама
 Не долази сама:
 Њу ми братац прати...
 Ал нам ваља знати
 Да од ово двоје
 — У судби им то је —
 Једно може само
 Да улегне амо.

Тако су то стари
 Наши календари
 Удесили веће —
 И ту нема треће:
 Или... или,
 Које вам се мили?
 Ил волите мому
 Сад у овом дому
 Са осмејком чедним
 И речима медним,
 Пуним обећања —
 Ил већма приања
 За срца вам врела
 Слика момка смела,
 Који снагом прети
 Да ће заузети
 Град будуће среће...
 Кажем: Нема треће:
 Момче срца чиста,
 Јунак од мегдана
 За нових нам триста
 Шесет и шест дана,
 Ил његова сѣјка
 Познатог осмејка —
 Сад бирајте ето
 Од два добра ова:
 Или *Ново Лешо*,
 Ил *Година Нова*.
 Парен кашу хлади —
 Кад ме изненади
 Каква лепа нада
 Преко сваке мере,
 Немам више вере,
 Па ма како млада
 Да се опет јави —
 Мене не раскрави!
 И зато вам ето
 Негалантан хитам
 Рађе *Ново Лешо*
 Сада да честитам;
 А тешим се тиме,
 Што ћу већма њиме
 Погодити вољу
 Играчица млади’
 И њиховој нади
 Пружит’ срећу бољу.
 Зато ето велим —
 Да њих развеселим,
 Да не жале на ме:
 „Момче, хајд унутра!“
 А бирају даме
 Од сад па до сутра,
 Док игранка траје —
 И нек не престаје
 Веселе вам тада
 И срећа и славље,
 Благослов и здравље,
 Докле год узвлада
 Овај гост наш млади;
 Нек не изненади,
 Нек не изневери

Ни у којој мери
Никог нас као лане
Ни са које стране.
А пре нег што зађе,
Нека своје даме
Не остави саме —

Нек замене нађе!
Иначе као свето —
Ново ћемо Лешо,
Ако нас престравља
— Даде л' Бог нам здравља —
По таком нехару,

Догодине исто
Испратити чисто
Као *Годину Шару.*
Ал за сад вам нето:
Срешно Ново Лешо!
Н. С. 31. децембра 1907. **Ј. Ж.**

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 2. (15.) јануара ове године под председништвом своје начелнице, г-ђе Јулке Радовановићке. У овој седници поднети су извештаји изасланих часница, г-ђе Марије Плавшићке, Љубице Моловићке и Ћ. Меанџићеве, које су биле изаслате да са одређеном свотом заодену сироту децу из срп. осн. нар. школа. Из тога извештаја се видело, да је заоденуто 53 деце мушке и женске и да је на ту цел утрошено: 380 круна и 68 пот., што се узело с одобрењем на знање. Начелница је известила одбор, да је по овлашћењу одборском набавила 5 хвата дрва и поделила их на 30 сиротих удовица по $\frac{1}{4}$ хвата. Однела им у домове и дала псећи, а утрошила је на то: 275 80 круна, што се такође узело с одобрењем на знање. Иста је известила, да је пред божић поделила као задружни божићни дар српској православној сиротињи, понајвише убогим старицама: 205 40 круна, те је тако задруга ове минуле јесени односно у почетку зиме, које на одео, које на огрев, које на божићни дар издала: 861 круну и 88 потура. — Перовођа је известио одбор, да су прегледане књиге и рачуни друштвени, које води благаякиња г-ђа Анка А. Пајеввићка и нађени су у потпуном реду, те извештава, да је целокупно примање друштвено било прошле 1907. године: 6353 32 круне, а издавање: 5553 59 круна. Готовина се нашла на крају године: 799 74 круне. Извештава даље, да је улог друштвени износио крајем 1907. год. 17.014 45 круна, а кад му се придода нађена готовина, износи стање друштвено у новцу: 17.814 19 круна. Кућа друштвена с празним плацом вреди: 33.000 круна, целокупни иметак пак: 50.814 19 круна. Прирастак капитала за прошлу 1907. год. износи: 3035 92 круне, што је узето на повољно знање. У истој седници на молбу разних молилаца додељено је месечне

припомоћи: Емилији Михајловићевој учитељ. приправници Ш. г. у Гор. Карловцу: 10 круна, Радојки Михајловићевој 20 круна у име школарине за трговачки курс у Нов. Саду, Мари Драгићевој, филозофу, која се одала апотекарској струци продужиће се потпора до краја јуна о. г. по 12 круна месечно. Издато је на погорелу гимназијску зграду у Скопљу 50 круна и друштву кнегиње Љубице 10 круна. — Узет је на знање расположај Привредникових питомица Ирене и Маре Маринковићеве и обзнањени су: Друштво „Братство“ у Загребу и друштво сиротих и вредних Срба Ђака на свеучилишту загребачком Фрање Јосифа I., јер је задруга прошле јесени већ дала тамо свој прилог од 10 круна. — Обзнањена је и Привредникова 10-годишњица и што с тим у свези стоји. Одобен је и распоред са књигама: Споменице Милице Стојадиновић — Српкиње и Фати Султан од Јелене Димитријевићке. Прихваћен је предлог тајника друштвеног А. Варађанина, да се поднесе идућој скупштини предлог, да у смислу чланка г. Николе Милутиновића, што је изишао у 1. броју „Женског Света“ од о. г. приређује сваке године по једну забаву у корист опште народне сврхе. Заказана је главна редовна скупштина за недељу 27. јануара (9. фебруара) о. г, после подне у 3 сата у дворани српске више девојачке школе.

Голубинци.

Добротворна Задруга Српкиња у Голубинцима одржала је дана 15. децембра 1907. пр. год. под председништвом г-ђе Милице Ниолајеввићке ванредну главну скупштину, на којој је био присутан довољан број чланица, да се скупштина могла одржати.

Расправљени су ови предмети:

1. Прочитан је отпис кр. зем. владе у Загребу, којим се потврђују друштвена правила.

2. Саслушан је извештај тајника, по коме друштво броји: 3 члана оснивача, 23 редовне чланице и 11 помагачица свега 37 чланова;

по гласу читуље: друштво је изгубило једну редовну чланицу, гђу *Јулку Рукавинову*, којој скупштина одаје помен устајањем. Рад задруге био је у год. 1907. овај:

а) одржана је једна скупштинска седница на којој се друштво организовало и донело правила;

б) одржане су две одборске седнице на којима је расправљено више предмета;

в) приређена је једна забава у корист друштвене благајне.

3. Саслушан је извештај благајкиње о стању благајне, те је узет на знање.

4. Часништво и управни одбор полаже своје мандате те се приступа избору нове управе; једногласно бира се досадање часништво т. ј. за председницу: гђа *Милица Николајевићка*; за потпредседницу: гђа *Зорка Јанковићка*; за тајнике: госп. *Бранко Јанковић*; за благајкињу: гђа *Катица Стојановић-Дудић*, а у одбор бирају се гђе: *Јелена Станковић*, *Персида Бановчанин*, *Тинка Петровић*, *Олга Николајевић*, *Катица Табанац* и гђца *Десанка Рајчетићева*.

5. Скупштина бира једногласно велику Српкињу гђу *Савку Субошићку* за почасну чланицу своје задруге.

6. Скупштина, ценећи велико заузимање гђе *Александре уд. дра Маријановића* из Шимуноваца за проширење ове задруге, бира је за почасну председницу.

7. Одређује се: да се од овогодишњег потрошног капитала употреби 80 кр. од којих се

има издати подружници у Шимуновцима 20 кр.; за подизање нове српске гимназије у Скопљу 10 кр.; на одело сиромашној школској деци у месту 50 кр.; а остало да се има унети у основни капитал.

8. Председница гђа *Милица Николајевићка* претплаћује задругу на листове: „Женски Свет“ и „Здравље.“

9. Скупштина издаје записничко признање гђи *М. Николајевићки*, председници, те гђи *З. Јанковићки* потпредседници за њихов вредни рад око унапређења задруге.

За верифицирање записника бира се: гђа *К. Табанац* и гђца *Д. Рајчетићева*.

Одређеној своти од 50 кр.; додала је гђа председница још прилог од 10 кр.; те је тим новцем заоденуто десеторо сиромашних ученика голубиначке српске школе, којима је одело на материце подељено.

Укупан приход ове године био је: 521¹⁵ кр.; дочим је расход износио 266¹⁵ кр.; према томе садањи иметак задруге чини свота од 255 круна; што је, као основни иметак задруге уложено у Голубиначку Штедионицу.

Није ово мален успех рада наше младе задруге, ако се узме у обзир, колико је сметња и потешкоћа било при стварању задруге и оне несређене друштвене прилике овог места. Но можемо ћутке преко тога прећи, јер је и наша Задруга сретно прешла преко њих; оставила их је за собом, вољна да их и заборави а спремна да и даље у раду истраје.

Па нека нам је још сретнији тај даљи рад!

Задругарка.

ЗБОГ КАРИЈЕРЕ,

ОД МИХАЈИЛА РАКИЋА.

Када је црквени сат у Д . . . избио шест, тада је баш Јован Битевић, нестор месних учитеља по четврти пут преко и

уздуж, сваки кутак своје школе марљиво прегледао, не би ли где год нашао што за оправку. — Али све беше у реду; све на свом месту. Табле су лепо опране, окрњене крајеве дао је оправити код мајстор Филе; набавио беше целу и нову

штицу, а на рачуници заменуо беше покрхане куглице са новима, полупана два окна на прозорима даде оправити, патос од рибана чисто се сјајио, чак је и врата и прозоре од школе на ново офарбао — па кад је по четврти пут прегледао дворану и све нашао у реду, тада је дубоко уздахнуо и у себи помислио; е сад' може г. школски референт доћи!

Тако је размишљао ветеран учитељ Јоца, кад му је Даринка Јовшићева, млада његова колегиница, закуцала на врати.

— Добро јутро г. колега!

— Доброј тро колегинице!

— А, господине, ви сте као што ми се чини узрујани, немирни, у страху? Не треба се ничега бојати! Видите, ја се толико баш не кидам ни страшим због доласка г. референта! А ви сте већ оседелли, стари војак!

Имате право, колегинице, јер за мојих четрдесет и пет година службовања три се школска референта изменули и моју школу походили и ни један се никад потужио није. — Али, овај садашњи, — та знате, нов човек, који је у вароши одрастао и био професором па много захтева, тако бар чујем говорити. — Сигурно мало имаде искуства те држи, да се и на селу може, као у вароши поред акта.

— Никад се ја не кидам, ни овај нови школски референт не може изискивати, да чинимо чудеса за његову љубав. Па кад се ви тужите и вајкате, да шта ћу ја, тужна? Мој је разред за колико лошији од вашег! Али, што ће недостајати у мојих ученика, то ћу се ја већ потрудити, да на други начин надокнадим — спољашношћу својом, кокетеријом. Нек' не каже г. референт, да ми недостаје у школи потребна и прописана званична озбиљност, овај поглавити и нарочити услов педагогије...

Учитељица Даринка и сама се насмејала овој својој шали и опростила се од колеге свога.

Али нешто је и у ствари, јер госпођица Даринка, чим је ушла у своју собу, бацила беше поглед свој у огледало, овде онде учинила је по својој лепој главици

понеке поправке и — насмејала се слатко.

А изгледала је ђаволаста у том моменту! Замршене, плаве витице њене, које су јој иначе онако заједљиво узнемиривале забринуто чело и оно свеже и лепо лице, сада су озбиљно и достојанствено савијене и на своме месту. — Са оваким озбиљним, чисто педантним ликом, као да не беше више она пређашња Даринка.

Можда је и сама о томе мислила, кад одједном остави огледало и зацени се громко. — Лупи обе беле, округле и лепе ручице своје и тако се слатко поче смејати, да јој и сузе пођоше на очи.

Но после се опет »званично уозбиљи» и када изиђе у врт, опет је са оним озбиљним и педантним изразом ходала по лејама испуњених разнобојним ружама...

Тако се уозбиљила беше, стужила чисто. Неки немир је беше спопао, нека горка слутња мучила је њену лепу главу. — Иако јој школа и ученици њени не беху ни на крај памети!...

Нешто јој одједном севну у главу мисао, шта ће бити с' њом, ако у место школског референта, дође неко други. — Неко други н пр. Влада Стратимировић, његов заменик... Јест, шта ће бити онда?

... Даринки пројури крв кроз цело тело, подишла ју беше нека зима. Срце јој поче јаче куцати од узбуђења, кад' помишљаше на прошле успомене...

И опоменула се беше Владе Стратимировића, из оног доба, када још не беше ни дипломирани професор, ни заменик референтов. — Када је тек свршен гимназиста био њен Влада, њен први сосед, Ђуре Стратимирова Н... ског економа син. — Па тек кад' је као друге године философ са нагарављеним наусницама, о школском одмору дошао у Н... кући и саветовао својој лепој комшиници тада, да и сама изабере учитељски позив. — Мучан до душе лебац, али сигуран!...

Њен је Влада тада имао неке планове. Мислио је, у двоје лепо ће моћи они животарити. — Он ће бити професор, а Даринка учитељица. — Душевни башто-

вани обоје. — Тако је комбиновао Влада — онда . . . Добро се сећа тога Даринка, та тако често јој је казивао своје намере и планове док је к Јовшићевима одлазио, но после их поче обилазити и најпосле изостао беше са свим.

А то беше онда, када је већ као свршен философ и опет дошао кући да обиђе своје. — Јест, беше то онда, једне лепе и пријатне ноћи при месечини, када су ковали последњи пут планове за будућност. — Као и сваки пут пре тога!

Влада је у говору с' њоме надовезао неку теорију. Како се срце и разум човечији налазе у вечитој борби једно с' другик, те ма која да победи, никако није добро. Видите Даринка, колико њих жртвују своју каријеру због љубави и обратно . . .

Срце треба да је у складу и да се равна по разуму. — Хармонија срца и ума може тек да створи праву срећу и задовољство. Јер љубав без срца не може постојати, као што нема ни осећања без срца! — А колико пута срце топло осећа, али нема довољног хлеба насушног. И мало имаде људи, који у оваким приликама слушају свој разум!

Ова се теорија противила Даринкином схватању. Можда га она и није разумела те је узбуђеније говорила с' њиме о тој теорији, док му најпосле у очајању не рече:

Доста је Владо говора и Ваше теорије. Имате Ви право. Не напуштајте своју каријеру ради неке привидне среће и блаженства.

Ето стојите баш на прагу лепе будућности, у којој ћете каријеру за каријером постизавати, ако се чврсто будете придржавали истакнуте теорије, коју сте ми мало час изволели протумачити.

Не везујте своју будућност ради мене! Видите, ми смо обоје сироти, па немамо ни протекције. ни свеза никаквих, немамо — ништа. А живот је борба и то тешка и мучна борба! . . . Ја дакле нисам рада да због мене уништите своју будућност.

Јест, то му је рекла оног вечера и сећа се сада свега. Болело ју је све оно,

што јој је њен Влада тада говорио, јер је била чврсто о томе убеђена, да он просто тежи за тим, да се ње опрости. Но после дужег размишљања опет долажаше по неки пут до тог уверења, као да са свим основана беше његова теорија.

И, ако му је теорија основана, то јој је света дужност, да се уклони с' пута, па ма јој срце пукло од бола и жалости!

— Тако су се они разишли. — И, све јој то дође сада у памет све до догађаја оног, када је Влада Стратимировић од Школског Савета био наименован за заменика школског референта Епархије . . . б . . . .

Управо беше додељен оној Епархији, у којој је она већ две године учитељица. — И кад је наименован био говорило се по вароши Н . . . . . да је Влада Стратимировић испросио неку Патријархову рођаку, дакле протекторку за брзу каријеру.

Замишљена Даринка дубоко уздахну. — Али онај првашњи страх, који јој те некадање успомене из прошлости оживи, није ју никако остављао. — Ужаснула се и самог помисла, ако се пред тим човеком понизити мора. — Пред човеком, кога она још и сад силно љубљаше и који је њојзи поступком загорчио живот за навек.

А тако је лако могуће, да школски референт лично неће доћи! . . . .

И њечо се страховање у истини и испунило. — Влада Стратимировић, заменик референтов, за не пуна два сата по томе закуцао беше на школски врати учитељице Даринке Јовшићеве. — Дуго се он бавио у њеном разреду, да јој је крупан зној већ почео цурити из зажарено лице, а стари нестор учитељ Битевић чудило се ревности и стрпљењу референтског заменика.

А сиротица Даринка, која иначе беше одлична учитељица, и која је прошле године пред самим главним школским референтом са својом децом показала сјајан успех при испиту, овога је пута чудо била збуњена и правила погрешака. — Али г. заменик не рече ни речи, већ шта више при поласку ју је похвалио. — Исто онако званичним тоном као претходно и нестора Витевића.

Затим је г. заменик по одржаном испиту у учитељској дворани на конференцију прво позвао учитеља Битевића а по свршетку са овим и учитељицу Даринку.

Учитељица Даринка Јовшићева збуњено ступила беше у дворану.

— Изволели сте ме звати . . . .

— Умолио сам вас, да дођете овамо.

— Молба претпостављеног за мене је увек заповест.

— Немојте ме мучити с' тим хладним тоном! А друго сад више не стојите пред својим претпостављеним.

— Да како иначе?

— Изволте најпре сести, молим вас.

— Таки . . . . А сад прелазим на ствар . . . .

Из своје сопствене побуде дошао сам овом приликом у ово место ради прегледања школа, а не због референтове речене слабости. Јест, својевољно, да се поразговорим са срцем својим, с' вама — мила Даринка! . . . . Шта се међу нама догодило, приликом последњег састанка, држим, не би било упутно поновити. — Нека младичка управо детињска сулудост, нека болесна и уображена стрепња: то беше што нас је одвојило. — Нека банална проста теорија, коју сте ви криво схватили.

Од како смо се растали били, ја сам био веран тој својој теорији, али по мом схватању. У самораним пак часовима престано сам о томе премишљати, да створим себи најпре за живот сигурну егзистенцију, коју би по томе с' неком — и ту јој Влада дубоко беше погледао у очи — једном за навек делио.

Егзистенцију или ако хоћете каријеру сам себи створио, али ето је дошло време, да потражим с' ким ћу да је поделим.

Зато сам ето и дошао, да тог неког нађем. — Њу сам нашао, али да ли и срце њено бије још увек непрестано? . . . . Овде сад више не говори заменик референтов, већ некадањи Влада Стратимировић, који би и опет хтео онако од срца да говори са Даринком Јовшићевом.

Даринка не беше проговорила још ни речице; беше, као да сања; изгледаше као да није при себи. . . . . Црне очи њене лутале су с једног предмета у дворани на други. — И она је у тој магло-

витости нешто тражила, хтела би кроз ту таму да провиди . . . .

Е да ли је истина све то што он сад изговори? Да је баш ли због ње дошао и да га нису случај и околности довеле? . . . . И да ли тако мисли, као што говори, или га можда само савест нагони? Или се можда и сад само удвара?

Јест, јест само јој се удвара, како би ју опет понизио.

— Одговорите ми већ једном Даринка. Богом Вас преклињем! Да ли то срце припада још мени или оно за другим бије? И у том тренутку тако је племенит изгледао тај олимпијски развијен човек, који је скрушено и понизно стајао пред девојком и чекао њен одговор. Не, не, оно ведро чело, оне искрене очи не могу лагати — љубио је он њу још увек срдечно и топло. . . . .

Даринка уморена беше са седишта и бледим, болним изразом проговорила беше.

— Моје срце није закуцало од оног доба ни за ким више, јер је Ваше и остало. Оно, Вас ради, кадро је и изгубити се! . . . . Оно ће пропасти и нестати, само да не смета Вашој каријери! . . . .

— Неправедно ме осуђујете Даринка! . . . . Ви по свој прилици циљате на Патријархову рођаку, коју ми силом намећу. — Разумем прекор Ваш, али није тако, јер ја не потребујем ничије пројекције, осим своје способности. А друго, моја је теорија неоснована и погрешна била. Јер чисту љубав, срећу и блаженство своје, драга Даро, више поштујем и ценим од каријере ма какве, та душевно блаженство и задовољство — то је најлепша, највећа каријера. — Ја ово последње радо жртвујем за оно прво . . . . . Хоћете л' и ви Даринка?

Њојзи прохујаше по глави и опет оне миле успомене некадашње прошлости и она хтеде милом и љубљеном човеку том одговорити, хтеде му рећи нешто, али јој застаде реч у грлу од среће и блаженства. — Осећала је, како јој врела и топла крв јури горе у главу, очи јој се напунише суза. — Затим не осећеше више ништа, само вреле и топле пољупце ње-

гове, када изненада од прекомерне среће и узбуђења лепа њена главина паде на широке груди љубљеног човека . . . . .

КРОЗА МЛАДОСТ.

Беше пријатна ноћ!

На небу се појавио месец, бледим сјајем растурајући ону сетну светлост, што увеличава тајанствену идилу мирне и пријатне јесење ноћи!

Седећи у својој собици сâм сањао сам о својој младости. Посматрао сам је, као да беше намештена у грубом, просто израђеном оквиру, ишараном у преплећеним, нејасним и простим украсом. Посматрао сам слику своје младости, хтео сам да уочим црте, које су биле тако тужно утицале на моју душу. Па све у залуд. Оне су тако немирно трептале пред очима, да су се час мутније, час јасније јављале! . . . Пријатан дан атмосфере, који допираше кроз отворени прозор; величанствена светлост месечева примамљиваше ме прозору, ја се налакти на њему и бацах се у сањарије! . . .

Први поглед бацах на месец, који тихо шеташе по лазурном небу, — мислио сам у себи, — да ли и он има циља и својој шетњи! . . . Моји погледи су се шетали по небу, као да су хтели уочити сваку звезду. Једна крупна, која је немирно трептала, час јасније, час мутније, као да ме је хтела чикати, често је заустављала мој поглед. Нисам ни сам знао што ме је та звезда тако чудновато примамљивала . . . . Чија ли је то звезда била! . . .

Знао сам, то није моја . . . Ја сам усамљен; моја је младост тужна, пуна меланхолије. Она је празна, без светиње . . . Та ја сам заблудели створ, моја младалачка душа, још никад није уживала слатке часове у бујности својој . . . Она не зна топлину, које би је загрејале, каквим идеалима . . . Она само зна бол. — Бол јој је и отац и мати; и мило и драго и све, све . . .

Тргох се из ове мисли, и скрену поглед са оне звезде! И где видим тебе! . . .

Зар ти овде?! . . . Видим те опет насмејану као и увек што сам те гледао, са свежим лицем, на којем се показиваху црте твоје бујне и живе младости. . . Посматрао сам твој израз лица, на којем се огледаху, чистота твога срца; милост и доброта твоје душе, која тако још свеже сања о ружичастим часовима своје младости. Посматрао сам твоја два крупна ока, која су ме, као и увек гледала неразумљивим погледима . . . Видим, да сањаш о каквој срећи . . . Ти не осећаш обману . . . Ти још замишљаш, да се крећеш по путу који си идеално стварала!

Слушај! . . . Тако ми Бога! — Ти се вараш, — вараш се . . . То је обмана! . . . Ти још не познајеш свет; ти не познајеш човека; душу, срце . . . Стварност, искреност . . . Ти сањаш о неким идеалним сновима, који те воде идеалним путем . . . Али чуј! Ти ћеш се разочарати; кад се спотакнеш, . . . кад угруваш своју младост . . . Душа ће се испразнити некадањим слатким осећајима, осећаће само бол! . . . Онда ћеш видети обману; тражићеш стварност! . . . У тим мислима сам дрхтао. Ти се негде изгуби, изчезе . . . Моје се мисли комешаше, свест ми се борила . . . . . Осећао сам нешто страшно, дирљиво . . . Моји су погледи тражили неког . . . Тебе, — тебе . . . Хтео сам те опет видети . . . Жеља ме је силно сагоревала . . . А зашто! — Како! . . . Не знам, ни сам ни сам знао . . . само тако хтео сам, да те видим! . . .

До неког времена сам бунцао нешто неразумљиво, и опет видох тебе! Тргох се! . . . Твој безазлени поглед, пропраћен осмејком, парао је моју младалачку, заблуделу душу; која се је мучила, гушила, неким чудноватим осећајима. Ја сам те посматрао, мучио сам се, свест ми се бркала! . . .

Одједном окрену поглед од тебе . . . Хтео сам да се склоним, да те што пре изгубим из вида . . . А зашто! . . . Опет нисам знао; нисам разумевао, нисам ни хтео разумети! У свести су ми се само бркале речи: „Идеалисање, . . . превара, . . . обмана, . . . ласкавост, . . . уображење, . . . као да се највише истицало: »Стварност, . . .

искреност, .. душа познавање срца"!.. — У унутрашњости сам осећао нешто неразумљиво; што ме је гушило, давило.... Нешто ме је гонило, да кажем.... А шта?... коме.. Не знам, — не знам!.....

У овој мојој забуни, као да сам чуо твоје проничко смејање... Ти си се на ово све пронички смејала, са неким пребацивањем, које сам ја добро разумевао; али ти мене ниси разумевала!..

А када си ти сасвим ишчезла, у мојој души нестало је борбе осећаја; нестало је нераздевања; али је остало нешто... нешто што ће вечито остати!...

И ако се ти смејеш иронички, и ако се показујеш да ме познајеш, вараш се, вараш!.....

Ја ћу ипак гледати своју празну младост, кроз оквире варљивог идеализма; где лута кроз тамну, непрегледну маглу, тражећи оно, што никад можда не ће наћи... Душа ће моја и даље блудети, незнајући за слатке часове, младићске

маште; тражећи стварност. Ја ћу ипак бити неразумљив... Па и када се налазим у твојој близини; када говорим с тобом, борим се, тешко ми је; јер мислим на живот; на самоћу; на празну будућност!... Само твоје погледе; они ће ме подсећивати на оно, што кријем у души... Подсећиваће ме на тајну, која ће вечито остати; која ће можда бити узалудна, али искрена и истрајна... Та моја тајна биће ми једини сапутник, по магловитом путу, моје младости; али ће ми увек давати снаге и утехе; биће ми символ, који ће ме увек пратити!... Ова ће ме гонити, неком заплетеном, узалудном циљу, која можда неће бити у стварности, али нека га моја машта ствара!...

Ти ме ипак никад нећеш разумети; а можда ни покушати, да не разумеш па и ако!...

Тајна моја остаће вечита, ја ћу о њој сањати, а њу нико не зна, само ја је знам; ја ћу је само и знати!...

С.

Г Л А С Н И К.

Девојачко Коло у Перлезу под руководством г-ђе Катице *Георгијевићке*, приредило је једну забаву, са које је чист приход упстрелен на одело свроте школ. деце, а пало је толико, да су заодели 16 деце.

Верени и венчани. Г-ђица *Меланија Адамовићева*, ћерка угледног и уваженог пок. Шандора Адамовића трговца у великом, верила се с г. др. *Тасом Паханијом*, леџником из Фијуме (Ријеке), а родом из Брода (Славонског).

Г-ђица *Бојана Дамјановићева* из Прига, верила се с г. др. *Николом Драгичевићем*, леџником из Панчева.

Г-ђица *Богомила Марковић* наша претплатница из Митровице, ћерка г. Саве Марковића, кр. судб. већника, венчала се 13. (26.) јануара о. г. са г. *Владаном Плавшићем*, кр. котарским приставом из Митровице, а сином г-ђе Милеве удове Плавшић из Батајнице.

Г-ђица *Даница Давидовићева*, ћерка г. дра Богдана и Маре Давидовића председнице и тај-

ника Добр. Задруге Српкиња у Т. Бечеју верила се о св. Јовану о. г. с г. др. *Марком Неделковићем* из Т. Бечеја.

Г-ђица *Мара Богдан*, ћерка нашег пријатеља и председника српске православне црквене општине велико кикиндеке г. Марка Богдана, верила се с г. др. *Шацом Марковићем*, адвокатом из Нов. Сада.

Г-ђица *Зорка Петровићева*, ћерка уваженог трговца вршачког, пок. Симе Петровића и матере Софије рођ. Берић из Сомбора и сестричина пок. књижевника Стерије Поповића, једна од најобразованијих вршачких девојака, верила се с г. дром *Душаном Гргиним*, инџиниром града Крушевца у Краљевини Србији.

Срећно да Бог да!

Словенске соколске вечери. О Видову дне ове године прославиће *Српски Соко у Београду*, као најстарије српско гимнастичко друштво, своју 25 годишњицу опстанка. Том приликом доћи ће на ту славу 4000 словенских Соколова,

а друштво ће ударити темељ својој друштвеној згради за коју је већ и земљиште спремило на Ђошку Вишњићеве и Г. Јованове улице. Како за ту цел треба спремити много трошка, отпочело је друштво децембра месеца прошле године приређивати у Београду Соколске вечери, које ће се продужити све до краја марта о. г. Прво је вече са лепим програмом било 8. децембра прошле године, а друго ће бити на Сретеније 2. (15.) фебруара о. г., на коме ће суделовати и Новосадски Девојачки Соко. На ту цел издало је друштво приликом првог соколског вечера илустровану Споменицу, коју продаје по цену од 50 пара (филира), која доноси укратко историјски развитак соколства у Србији, а напосе овог најстаријег друштва те врсте. Као први добротвор тога друштва уписао се са 100 динара дара г. Илија *Аншоновић*. Већи прилози биће убележени на камен споменици, а остали у засебној књизи, те се умољавају родољуби да потпомогну ову корисну народну установу. Прилоге ваља слати благајнику г. *Мићи Петровићу*, члану „фирме: „Давид Симић и Комп. у Београду.“

Прославе. Заслужни парох врањевачки г. *Младен Боберић*, прославио је ове године о св. Јовану, као свом креном имену *педесетогодишњицу* свога службовања у цркви и народу. Нека је слава овом заслужном сину народа, а Бог нека га поживи још дуго на славу цркве и на корист народа свога!

По решењу и саизволи позоришног одсека српског народног позоришта прославиће у Новоме Саду четир члана срп. народ. позоришта своју *25 годишњицу* позоришног деловања и то: гђа *Тинка Лукићка*, гђа *Сара Бакаловићка*, г. *Димитрије Спасић* и г. *Косша Васиљевић*. Све најбоље глумачке снаге нашег народног позоришта. Честитамо!

Женско Друштво у Пожаревцу, приредило је у очи нове године лепу забаву с игранком у корист подизања зграде за своју „Раденичку Школу.“ Друштво то одавно смера да то учини и већ је скупило на ту цел 7000 динара. Наравно, да је то још малена свота да се то изведе; али кад се женскиње чега лате, не попуштају и ми смо тврдо уверени, да ће за коју годину и постићи своју цел. То би, после Београда, била друга зграда за те цели, што су онострани Српкиње створиле и подигле.

Укинати сертификати. До сада није могао добити право на сталну учитељску службу у

Босни и Херцеговини, ни у којој школи нико од свршених учитељских кандидата, док није и земаљска влада издала дозволу са „сертификатом.“ Почетком ове године укинута је од земаљске владе та пракса и сад дају и у Босни и Херцеговини у вероисповедним школама потврде једино српске православне вероисповедне власти; а тим је знатно олакшано и учитељима и вероисповедним властима у поступку са учитељском службом.

Женско Друштво у Београду приређује велику игранку код Коларца у корист своје школе 1. фебруара.

Слободни Лицеј у Темишвару. Срби и Српкиње у Темишвару, и ако су у маленом броју заступљени у тој великој банатској вароши, ипак не пуштају, да се прегазе и збришу с лица варошког. Основали су тамо Добротворну Задругу Српкиња, која лепо напредује и сваке године приреди по коју српску забаву; имају и своје срп. цркв. певачко друштво, сад су хтели да оснују и своју српску читаоницу, али су им власти ускратиле, те тако спречиле да се састају и перазговоре о својим српским тежњама. Кад им је то забрањено, а они на предлог привременог епарх. школ. референта г. Љубомира Лотића оснују друштво под именом: „Српски слободни Лицеј,“ коме је цел да приређује предавања, естетична читања, декламације и т. д. На првом такм скупу држао је предавање само Н. В. г. епископ др. *Георгије Лешкић*: Од колике је важности по нас Србе чување здравља. На овај пример, могла би се угледати и друга наша места.

Забаве. Добротворна Задруга Српкиња *Сомборкиња* уз добровољно суделовање месне српске омладине приредила је 27. јануара о. г. по ст. кал. забаву с дилетантском представом и игранком, од које ће трећину чистог прихода уступити фонду друштва за српско народно позориште.

— Поред св. савских забава, које су одржане широм нашег народа, приређене су и пре и после и друге забаве, а наиме:

а) у *Фочи* приредили су ученици и ученице тамошњих срп. осн. нар. школа у очи нове године у корист срп. учитељског удружења у Босни и Херцеговини.

Св. савске беседе одржане су у *Новом Саду* (срп. вел. гимназија), у *Пакрацу* (приправници срп. учит. школе), у *Приједору* (срп. правосл. цркв. општина) у *Ади* (ученици срп. осн. нар. школе под управом свога учитеља Радована Поповића); у *Добринцима* (српска читаоница, за добротворне сврхе) и т. д. али она у Новоме Саду, канда је најпривлачнија. На ову гимназијску беседу прикупљају се и данас Срби и Српкиње из свих ближних места, а често и из даље. И ове године је било гостију из Ст. Бе-

чеја, Сентомаша, Жабља, Руме, Карловаца, Инђије, Митровице, Футога, Ковиља и др. Песме и свирке, којима управља професор Исидор Бајић, одговориле су потпуно добу и спреми те деце. Пре подне је тога дана била прослава црквеног обреда у великој дворани те гимназије, коју је обавио сам епископ бачки Њ. В. г. Митрофан уз асистенцију овдашњег свештенства при саборној цркви. По освећењу водиче читана су имена приложника и добротвора те гимназије и г. управитељ Васа Пушибрк приказао је овом приликом први пут народу име *Чиче Јовановића* из Титела, који је даровао овој гимназији 150 јутара ораће земље (вредност 130—150 хиљада круна.) Слава му! О животу св. Саве говорио је ученик VIII р. Панта *Јовановић*. Овом су приликом примила и два ученика дар од 80 К, из фонда пок. *Николе Крстића* из Београда.

— *Женска задруга св. мајке Ангелине* у Будимпешти приређује беседу с игранком у корист свога фонда уз суделовање гђице Ст. фаније Јовановићеве и Вере Кодине, г. Антонија Штарка и будимпештанске српске академске омладине дана 12. (25.) фебруара о. г.

— *Доброшворна Задруга Српкиња Земункиња*, приредила је концерат на Три Јерарха, 30. јануара (12. фебр.) о. г. у корист добротворне сврхе. На концерту је говорила почасна чланица тог друштва гђа Савка Суботићка, декламовала гђа Вела Нигринова, члан кр. срп. позоришта а свирао оркестар г. Сташе Биљички из Београда.

— *Доброшворна Задруга Српкиња у Темешвару* приредила је сјајан концерат 27. јануара (9. фебруара) о. г. у варошком реду, на коме су учествовале гђица: Софија Јоцићева из Новог Сада у гласовирској вештој свирци и гђица: Јелена Павловићева из Оравице у лепој песми.

Три добротвора. *Стеван Ковачевић*, свештеник, *Борђе Калаба* и *Лука Каракаш*, грађани Бихаћа града у Босни били су наумили, да овог пролећа посете гроб Христов у Јерусалиму, па кад су прорачунали шта би их тај пут стао и да би сав тај новац отишао у туђе руке решише се, да одустану од тог и да новац који су наменули за тај пут даду на коју српску корисну ствар, те тако о св. Сави изјаве, да прилаже сваки по 1000 К на фонд српске осн. нар. школе у свом месту, јер према својим приликама нису нашли бољег начина, како би се одужили српском народу и успомени св. Саве. То и јесте паметније и корисније.

ЧИТУЉА.

† **Марта Кондороши.** У петак 18. (31.) јануара упокојила се овде у Нов. Саду гђа Марта Кондороши, пуница пок. Шандора Адамовића и Ђоке Радовановића, а мати дра Мике Кондороша,

у својој 80. години живота. Била је чланица Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња од постанка ове и потпомагала је сваку српску установу. Држала је и читала је наш лист од његова почетка и врло се интересовала за сваку јавну установу женског подuzeћа. Чим је чула, да је почела излазити »Српска Везиља“ у Вршцу, она је прва дошла и понудила годишњу преглату, те је и тај лист држала докле је год излазио. За њоме жале две кћери, син, три сестре и многобројна унучад и праунучад. Бог да јој душу прости!

† **Марија Паштрмац рођ. Јовшић.** У среду 16. (29.) јануара о. г. растала се од овог земног а 65 годишњег живота гђа *Марија Паштрмац рођ. Јовшић*. Покојница је најмлађа од четири кћери пок. градоначелника новосадског Јовшића, а у животу је још рођена сестра, гђа Нана пок. дра Ђ. Натшевића. Покојница је била удата за пок. Вулом Паштрмцем професором и управитељем крагујевачке вел. гимназије, који је био син историјског Амице Паштрмца. Беше то велика и родољубива Српкиња. За време српско-турског рата образовала је у Крагујевцу женски одбор за неговање рањеника и купљење прилога за њих, из кога се после развило стално Женско Друштво, које и данас постоји. Последње три године изгубила је своја два одрасла сина: *Милу*, капетана и бившег ађутанта Краља Милана и *Ђоку* правника и новинара. Остала је да је оплакује, неумољена кћи Софија (Џоја) и син Иван, а оне две ране, за два одрасла сина, ускорише јој смрт. Како је често код своје сестре Нане и зета јој Паје Гостовића долазила и ту и код осталих рођака подуже боравила, научили су је Новосађани не само као своје дете него и као родољубиву Српкињу ценити и поштовати, те је од срца жале и довикују: Вечан ти спомен!

† **Зорка Гудурићева.** Угледну чланицу Добротворне Задруге Српкиња у Голубинцима, гђу Кају Гудурићку из Шимуноваца задесио је тежак удар. Лицем на Божић оте јој смрт њезину одраслу јединицу Зорку. Нека њеној ојађеној души Бог даде утехе а милосј покојници рајско насеље!

† **Димитрије Станисављевић.** Гђа Мица Станисављевић из Војке, уважена чланица Добротворне Задруге Српкиња у Голубинцима, изгубила је дана 4. јануара о. г. свог врлог супруга госп. Димитрија Станисављевића, пароха војачког. Тугу ојађене супруге и њене деце саосећају многи пријатељи а и Задруга Српкиња у Голубинцима,

којој је честити покојник врло наклоњен био. Вечна му успомена!

† **Мила Дробац**. З. (16.) јануара о. г. испустила је своју племениту душу, *Мила Дробац рођ. Геренчевић* из Вуковара у 43. години живота. Покојна Мила Дробац беше интелегентна и родољубива Српкиња. При склапању вуковарске Добротворне Задруге Српкиња била је покретач и има неоспорових заслуга за подизање те задруге. Вршила је у прво доба и дужности благајника у том друштву. Вечан јој спомен!

† **Тодор Анчић**. На први дан Божића прош. год. умро је у Трсту у 87. години живота угледни трговац тамошњи *Тодор Анчић*, који је још за живота чинио многе прилоге за опште народне ствари, а нарочито је херцеговачким устаницима поклатио 20.000 К. У тестаменту своме између осталих мањих легата оставио је сарајевском друштву „Просвјети“ 20.000 К, срп. правосл. цркв. општини у Трсту: 8000 К, истој општини у Дубровнику: 8000 К, општини свога села близу Мостара: 3000 К, српској сиротињи у Трсту: 2000 К, а осталој сиротињи у Трсту, без разлике вере и народности: 2000 К. Слава му!

† **Милован Ђ. Глишић**. Наш одлични књижевник и бивши драматург кр. позоришта у Београду, упокојио се 18. јануара о. г. у Дубровнику, куда је отишао на лечење, у својој 60. години живота. Вечан му спомен!

† **Владимир Стефановић**. Српска православна црквена општина у Приједору издала је посмртни лист за својим добротвором и уваженом старином и трговцем г. *Владимиром Стефановићем*, који је 16. (29.) јануара о. г. умро у 77. години живота. Вечан му спомен!

† **Јосиф А. Чечелски**. Наша вредна скупљачица и сарадница, гђа Олга дра Манојловића из Пожаревца, послаником народне скупштине, са својим братом и сестром изгубили су свога вредног и угледног оца Јосифа А. Чечелског, апотекара и угледног грађанина пожаревачког у 73. години живота. Ожалошћену породицу молимо, да

прими и наше саучешће, а покојнику нека је лака црна земља!

† **Миљивој Вујичић**, апотекар и хемичар београдски, а син и зет новосадски преминуо је у Београду 7. (20.) јануара о. г. у 52. години живота а пренешен и сахрањен 10. (23.) јануара о. г. у Нови Сад и сахрањен у породичну гробницу у св. успенском гробљу. Син је пок. мајора Мише и матере удове Милеве Вујичићке, а зет гђе Паулине Добановачки, удове мајорице. Беше добар човек и родољубив Србин. Бог да му душу прости!

† **Исо Жакула**, умир. порезник у Приједору, поседник златног крста за заслуге, добар супруг наше претплатнице и врсне скупљачице гђе Савке, преминуо је 8. (21.) јануара о. г. у 67. години живота. Нека приме деца и родбина наше саучешће, а покојнику нека је вечан спомен!

† **Др. Стеван Павловић**. У четвртак 24. јануара (6. фебруара) о. г. у 79. години живота преселио се у вечност *Др. Стева Павловић*, негдашњи председник, потпредседник, фишкар и члан књиж. одељења и одбора Матице Српске, бив. посланик Новог Сада на угарском и срп. нар. црквеном сабору, књижевник и до послетка уредник политичког листа „Наше Доба,“ патрон срп. вел. гимназије новосадске и члан нар. цркв. митрополитског савета. Нега имућан и угледан члан, а свршио је као сиромашан човек. — Нека је мир пепелу његову!

† **Митрофан Павловић**, игуман и настојатељ манастира Шишовца, врло поштован човек, угледан и примеран калуђер, члан Матице Српске, упокојио се 31. децембра 1907. године после кратке и тешке болести у 63. години живота. Мир пепелу његову!

† **Никола Капамација**. У Бечу је умро 11. (24.) јануара о. г. тамошњи власник овлашћене трговачке школе, који је многом Српчету утутла парче хлеба у руке. У последње доба био је и председник тамошње срп. православне црквене општине. Родио се у Панчеву. Био је добар Србин. Бог да му душу прости!

Б Е Л Е Ш К Е.

П Р О С В Е Т А.

Босна и Херцеговина. Земаљска влада за Босну и Херцеговину намерна је, да почетком

идуће школске 1908—9. године отвори у Бањој Луци женску стручну школу, а то је женску радничку школу. Које ће врсте бити та шко-

ла, т. ј. који и какав ће се рад завести, није још утврђено.

Иста влада спрема се, да почетком идуће школске године отвори за Босну и Херцеговину и женску препарандију. У ком месту, још није одређено, а по свој прилици у Сарајеву. До сад су спремале девојке за учитељичку струку у тим земљама само рим. кат. калуђерице, а таку школу нису могле посећивати остале вероисповести, а најмање кћери исламске вероисповести, те за то и нема тамо ни једне учитељице те вере ма да Муслимани чине скоро половину становништва Босне и Херцеговине. Овом ће се школом и тој страни помоћи, као што се помогло и мушком државном препарандијом за мушки мухамедански народ.

У Г А Р С К А.

Школе за сеоске домаћице. Бр. уг. министарство пољопривреде ставило је у своје прорачуну за ову 1908. год. 100.000 круна, да се из тога оснивају и уређују школе за девојке и младе жене по сеоским општинама, слично онима, што је већ дане отпочело по Србији заводити Друштво за Народно Здравље.

С Р Б И Ј А.

Трговачки курс у Београду. Чинимо пажљивим наше младе Српкиње на трговачки курс, који отвара у Београду 2. марта о. г. г. Јосиф *Предић*, професор трговачке академије у Београду. Код њега су већ многи млади Срби и Српкиње из Србије и ових страна изучили тај курс и данас имају по новчаним заводима и трговинама лепу заслугу.

ПРОНАЛАСЦИ.

Нов строј за ткање и вез. Учитељица ручног рада на државној вишој девојачкој школи у Бањој Луци, г-ђица *Амалија Маркулин*, пронашла је нов строј за ткање и вез, за који је добила и патент од ц. кр. патентног звања у Бечу. Позната је ова госпођица са свога вредног прикупљања народних радова и написала је књижицу: »Мала Ткаља,« којом је хтела да пробуди љубав млађих женскиња за народне умотворине. Њен проналазак припомоћи ће томе, да ће се на њему врло брзо и врло лако вршити ови послови. »*Бр. Коло*»

Р А З Н О.

Писменост у Угарској (у коју је урачуната и краљевина Хрватске и Славонија). По најновијој статистици дознало се, да од 18,743.553 становника Угарске Краљевине знају да читају само 9,596.628 становника, од којих је 5,279.787

мушкараца а 4,319.814 женскиња. Из тога се види, да је писмена само једна половина становника угарских. У број написмених стоје 3,064.918 деце. По народностима стоји овако: Од 8,742.301 Маџара (где су и Јевреји и многи Немци увршћени) није писмено: 5.320.598. — Од 2,135.181 Немца писмено је: 1,442.107. — Од 2 019.641 Словака писмено је: 1,009.716. — Од 2,799.479 Румуна, писмени су: 572.487. — Од 429.447. Русина, писмени су: 63.508. — Од 1,682.104 Хрвата, писмено је: 662.697. — Од 1,048.645 Срба, писмени су: 343 300.

Као што се види, најлошије стојимо ми Срби, Хрвати, Румуни и Русини. Код нас није више од $\frac{1}{3}$ писмено. Немци најбоље стоје, па онда Словаки и тек на трећем месту Маџари.

ПРИЈАТЕЉИ ЛИСТА.

Г. др. Будислав пл. Дрндарски из Беча претплатио је један примерак нашег листа за г-ђу *Радојку Михајловићеву*, ученицу овдашње трговачке школе у спомен својој пок. мајци Софији пл. *Дрндарски рођ. Косанић*, ћерка знаменитог јунака из 1848. 9. год. капетана витеза Косанића, побратима Књићанина Стеве.

Гдин Ђорђе Јагнић поседник из Пакраца претплатио је наш лист поред свог примерка још *шест* других, који се шаљу Јелени Јанковића и Љуби Јандрића у Пакрац, срп. девојачком интернату у Загреб, Анки Милојевића у Беловар и учитељским школама у Карловцу и Сомбору.

Г-ђа Александра Ђире Недељковића из Сирига, претплатила је, поред свог, још *два* примерка нашег листа за две добре ученице сомборске срп. учитељичке школе, које ми за добро нађемо, а мисмо се обратили управи те школе, да нам препоруче две ученице за то.

Госпођа Сара Димитријевића из Беча претплатила је један примерак нашег листа за једну добру ученицу овдашње срп. више дев. школе а у спомен своје добре пријатељице: *Миле Дробац рођ. Геренчевић* из Вуковара. Ми смо тај примерак уступили ученици срп. више дев. школе *Милени Познићевсј*.

Г-ђица Катица Котур Поповић, учитељица у Ст. Футогу претплатила је један примерак нашег листа за једну добру ученицу срп. учитељске школе у Сомбору, који се шаље тога ради управи те школе.

Г-ђица Софија Кнежевићева учитељица у Јамини, претплаћује поред свог листа један примерак у спомен своје пок. миле матере *Марије*, који се даје ученици овдашње срп. више девој. школе Јелки Михајловићевој учен.

ПРЕТПЛАТНИКЕ

наше молимо лепо, да похите са претплатом. Оне, који су нам послали само на по године: 1.50 К претплате, молимо, да нам накнаде и другу половину, јер не можемо водити евиденцију. Неки су нам послали само 2 К по старој претплати, а те умољавамо, да нам накнаде још по 1 К. Има 2—3 претплатника, који су послали 4 К а те умољавамо, да до године, ако Бог да здравља и живота, пошљу само 2, К јер ћемо им сувишну круну урачунати за идућу 1909. годину.

Претплата за Америку износи 1 долар, јер нема другог згодног новца за наше прилике.

Имамо на расположењу још све бројеве нашег листа од 7. до последњег 12. броја из прошле 1907. г. те можемо послужити све лањске претплатнике, ако нам накнадно пошљу претплату и за прошлу годину. Ако то неће и не могу, онда их најучтивije молимо, да нам врате 4. број од 1907. г. који нам је нестао, а праштамо им све остале бројеве. Тако исто молимо и остале наше претплатнике, који не чувају наш лист, да нам пошљу 4. број из 1907. као и 1. и 6. број из 1906. год. Велику ће нам љубав учинити. С поштовањем

Нови Сад 1. фебруара 1908.

Уредништво.

К Њ И Г Е.

Ишла је 1. свеска Летописа Матице Српске за ову 1908. г., у којој је штампана дисертација *дра Јулке Хлапец рођ. Ђорђевић*, о подвојводи Јовану Монастерлији, оне Српкиње, која је лане на бечком свеучилишту промовисана за доктора филозофије. — Чланови Матице Српске добијају бесплатно сва матичина издања чим уплате прву рату од 20 К (Чланарина је 100 К) а претплатници добијају све то, изузимајући календар, за 6 К (у иноземству 8 К). Претплата се шаље благајни Матице Српске. У Србији: књижари Светислава Цвијића, где се добивају и Матичина издања. Цена је пак свакој свесци Летописа: 1 К.

Споменица на прво српско соколско вече, 8. децембра 1907. г. Цена: пола динара (или пола круне) која иде у корист подизања Српског Соколског Дома. Има 6 илустрација.

Пријатељима „Мале Библиотеке“. Прву свеску „Мале Библиотеке“ за 1908-му годину (бр. 139—140) шаљемо свима онима, који нам послаше претплату, као и онима, који су нам до сада уредно слали. Свима, који нам дугују, обустављамо шиљање, све док нам дуг не подмире.

Ко није вољан држати „Малу Библиотеку“, нека нам ову свеску одмах врати, а ко хоће и издаље да остане претплатником, нека нам одмах пошаље претплату. Опима, који нам претплату не пошаљу, обуставићемо даље шиљање.

Наредне свеске (св. II. бр. 141—146. и св. III. бр. 147—148.) налазе се већ у штампани, те ће у најкраћем року изићи, а са истима и прва свеска „Пријегледа“ за 1908 му год.

У *Мостару*, 1908.

Уредништво и Администрација

„Мале Библиотеке“.

Историја Српског Народа. Г. др. *Станоје Станојевић*, професор београдског универзитета, довршио је, после дугогодишњег рада целокупну историју српског народа, од доласка Срба на Балканско Полуострво, па све до наших дана, управо до почетка ове 1908. године. Ово ће бити прва књига о прошлости нашега народа, која је написана на чисто научној основи са широким погледима на догађаје. Књига ће се штампати само у толико примерака, колико се претплатника јави и неће се пуштати у књижарски промет. Цена је књизи 4 динара или 4 круне и шаље се на г. професора Живојина О. Дачића, секре-

тара универзитета у Београду, или на исто име у Земун (*poste restante*). Књига се неће никоме давати бесплатно, зато ваља што пре, а најдаље до 5. фебруара о. г. послати претплату, који желе имати књигу. Скупљачи имају за сваких десет књига једну на дар.

НОВИНАРСТВО.

„Школски Гласник“. Српско Учитељство из Угарске (Бачке и Баната) остало је пуну годину дана без свога гласила. Сад је ту празнину попунио својим «Школским Гласником» новосадски учитељ Ђока Михајловић, који покреће на своју руку, а уз суделовање више својих садругова, овај лист. Лист ће излазити на целом табаку велике осмине сваког 15. и 30. дана у месецу изузимајући јули и август месец, а цена му је 2 К или 2½ динара на четврт године која се шаљу на уредништво листа у Нови Сад (*Ujvidék*).

„Босанска Вила“. Излази трипут месечно (сваког десетог дана). За ову годину изишао је 1. број са богатим и лепим садржајем. Цена годишња: 8 К а за Србију: 10 дин.

»Балкан«. Почетком ове године почео је излазити нов српски лист у Чикагу у Америци под овим насловом. Уредник му је: Петар Стојачић. Излази 1. и 15. дана у месецу, а цена му је за Америку годишње: 1 долар, а за друге земље 1.50 долар (7.5 круна).

Исправак.

У 1. броју нашег листа од о. г. поткрале се хитњом и непажњом слагача, јер се лист ноћу радио, многе и велике штампарске погрешке. Многе се виде из самог читања; али има, које кваре смисао и изврћу речи. С тога исправљамо овде бар најглавније.

Тако у *чишуљи* на стр. 19. код прве покојнице: *Софије* пл. *Дридарске* стоји рођ. *Косановић*, а треба *Косанић*. Даље стоји у другом реду код исте покојнице „*породицу* пл. *Дунђерски*“, а треба: *Дридарски* из *Беча*. — На стр. 3 у песми: „Поклич Српкињама“ у другом ступцу у 11. реду стоји: то је *широка* нам *права*, а треба: *мирисна* нам *права*.

Одговори уредништва.

Ј. Ђ. В. Варцар-Вакуф. Није за штампу.

Јанко — *Релево*. Издате су ствари на рецензију стручњаку, па ће од тога зависити судба њихова.

Д. К. — *Пожаревац*. Исто је то учињено и с Вашим рукописима.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Благородна г-ђа *Анастасија Теодоровић рођ. Буковала* приложила је Добротворној Задрузи Срп. Новосаткиња у спомен свом преминулом супругу *Ники Теодоровићу* 50 К на чему јој потписана начелница изјављује овим путем најтоплију захвалу.

У *Новоме Саду* 3. (16.) јануара 1908.

Јулка Радовановићка

начелница.

ЈАВАН РАЧУН.

Турско-бечејска добротворна задруга Српкиња приредила је на нову годину 1908. беседу с играчком. Том је приликом утекло:

од улазница	240 К
добротворних прилога	115 „
Свега	356 „

Приложише по 10 К: Њ. Висопреоосвештенство господин епископ Георгије и г. г. др. Богдан Давидовић, др. Љуба Павловић и Михаило Главаш; 8 К. Стева Ранковић; 6 К: Милош Гавански; по 5 К: Јован Малетић, др. Csávossy Ignác; 4 К: др. Јован Пивнички; по 3 К: Војин Јовичин, Ambrus Arthur; по 2 К: Душан Турински, Партеније Сивчев, Светозар Ранковић, Милан П. Нићин, Душан Влаисављевић, Schlesinger Ignác, Richter Hugo, др. Welischa Károly, Владимир Боберић, Pataj Béla, Јоца Теодоровић, Обрад Грујић, Светислав Каћански, Светолик Радивојевић, Прина Ђурковић; по 1 К: Светозар Туцаков, Тома Панић, Schlesinger József, Иван Туцаков, Иван Берић, Sztolás Ádám, др. Kaczander Armin, Мита Павловић, др. Wágner Károly, Милан Туцаков и Макса Лазарев.

Свима племенитим приложницима хвала.

У *Т. Бечеју* јануара 1908.

Мара Давидовићка

председница.

Предавања на Трговачком курсу Јосифа Предића

почињу 2. марта о. г. по стар. кал. у згради Реалке на Калимегдану. Курс траје 4 месеца и на њему се добива потпуна спрема из: књиговодства, рачуна и кореспонденције са енциклопедијом; школарина и за прибор (писаћи) као материјал, плаћа се унапред свега 130 дин. за сво време.

У смислу правила, које је одобрило министарство народне привреде, добијају свршени курзисти сведоџбу.

Упис врши и сва потребна обавештења даје Београд, 22. јануара 1908.

1—1

Јосиф Предић,

наставник тргов. академије Гундулићева ул. бр. 10.

Маргарета Фехим Паша.

Цене тоалетних предмета за негу и пољепшавање лица:

Nobilior Crème за масажу и пољепшавање лица 1 лончић К 1'50

Nobilior сапун за негу и пољепшавање коже стоји 1 км. К 1'—

Nobilior пудер за пољепшавање лица у белој, крем и ружичастој боји, стоји 1 шкатуља К 1'50

Nyrvana лепотни прашак за негу и пољепшавање лица 1 шкатуља К 1'—

Haar petrol за негу косе стоји 1 велика боца за суху косу К 2'— за масну К 2'—

Чичково уље за негу косе стоји 1 боца 60 потура.

Личило за обрве (Augenbraunstift у свим бојама 40, 50, 60 и 70 потура.

„Nuisol“ боја за косу, у блонд, кестењавој и црној боји 1 боца К 2'50

Teint Pasta најбоље средство за одстрањење косе са лица и то једанпут за увек на врло једноставан начин, стоји 1 комад К 2'—

Blondin d'Or најбоље средство, ако се жели да коса блонд постане, врло угодна употреба, коса се само прочетка и добије најљепшу златну боју. Цена 1 велике боце К 2'—

»Orion« најбоље средство за одстрањење зноја од ногу и испод пазуха сасма нешкодљиво и одмах делује. Цена 1 боце К 2'—

Руменило за науснице најбоље каквоће 40, 50, 70 и 90 потура.

Sacheti за парфимирање рубља и одела у орману по 30, 40, 50, 90 потура. — Најфинији К 1'—, 1'50, 2'—, 2'50

Четкице за зубе: за госпође по 50, 60, 70, 80, 90 пот. до К 1'40; за господу по 40, 70, 80, 96 пот. до К 1'40; за децу по 32, 36, 40 и 70 потура.

Руменило за образе најновије и необрисиво La Cella Bieta, цена по боци К 1'—

Veilchentropfen! Љубитељи мириса од љубичица нека покушају тај парфим. Цена 16 очице К 1'50

Идеал! неизмерно јак и врло угодан и јако дуготрајан мирис, једна кап идеал парфима парфимира одело кроз цели месец и још дуже. Цена 1 бочици К 3'—

За чишћење мрља са одела, има једна новост, под именом Flekputzstift, која збиља сваку мрљу очисти. Цена 1 комад 50 пот.

Сви горе наведени предмети разашилу се поштом дневно под највећом дискрецијом из

NOBILIOR парфимерије К Новој звезди Загреб, Илида 33.